

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/42288>

Please be advised that this information was generated on 2019-11-15 and may be subject to change.

De waarde van het weblog

Tweede Kamerleden en het digitale dagboek

Carla van Baalen

Het verschijnsel is pas vier jaar oud, maar toch al behoorlijk ingeburgerd: het weblog van de Haagse politicus, het dagboek op het internet, voor iedere burger dagelijks te lezen. Op 24 september 2002 startte Klaas de Vries, lid van de PvdA-fractie, als eerste nationale politicus een weblog. Hij begon ermee in de periode waarin hij overwoog zich te kandideren voor het partijleiderschap. Zijn dagboek uit die eerste periode noemde hij dan ook een campagnedagboek. Maar hij is ook na die voor hem mislukte campagne – partijleider werd, zoals bekend, Wouter Bos – doorgegaan met zijn dagboek. Enkele malen per week doet hij op zijn weblog verslag van zijn bezigheden en overpeinzingen.¹ Weldra volgden andere politici zijn voorbeeld, niet alleen Kamerleden maar ook ministers en staatssecretarissen.

Inmiddels – we schrijven medio 2006 – houden zo'n dertig leden van de Tweede Kamer een weblog bij. Nog veel groter echter is het aantal dat een eigen website heeft, namelijk ruim honderd.² Aangezien het blog moeilijk los te zien is van de site – het maakt er doorgaans een deel van uit – zal dit artikel eerst een *tour d'horizon* maken langs de websites van Kamerleden: hoe ziet een gemiddelde webstek eruit, wat zijn de onderlinge overeenkomsten en verschillen en wat valt er overigens op aan de inhoud? Vervolgens zal worden ingegaan op de weblogs. Waarom schrijven parlementariërs eigenlijk een internetdagboek? Wat beweegt hen een voor iedereen toegankelijk logboek bij te houden? Willen zij laten zien welk werk zij precies verrichten om al doende een soort permanente verantwoording af te leggen aan de kiezers? Om op die manier wellicht meer waardering voor hun werk en meer bekendheid voor hun eigen persoon te verwerven? Om, kortom, de veel verfoeide 'kloof' tussen henzelf en de burgers kleiner te maken? En waarover schrijven ze eigenlijk? Alleen over het politieke werk of ook over persoonlijke belevenissen; vooral over gewichtige zaken of juist over ditjes en datjes? Gaat het over kwesties die op het moment van schrijven alle aandacht van de media hebben? Wordt het weblog beheerst door de waan van de dag?³

De website

Een website van een politicus kan men zich het best voorstellen als een boek met verschillende hoofdstukken. Men komt binnen op de homepage, waar de lezer doorgaans kort welkom wordt geheten en waar soms ook een verantwoording wordt gegeven voor het bestaan van de site. Veelvoorkomende 'hoofdstukken' op de parlementaire websites zijn: een levensloop met bijbehorend fotoboek, een overzicht van de eigen werkzaamheden in de Tweede Kamer (zoals commissielidmaatschappen, debatbijdragen en gestelde vragen), eenzelfde overzicht van activiteiten buiten de Kamer (interviews, toespraken, artikelen, werkbezoeken), een persoonlijke nieuwsbrief of dagboek, een gastenboek, een agenda en een archief.

Sommige Kamerleden vinden het vanzelfsprekend dat zij een website hebben. Rendert Algra (CDA) schrijft bijvoorbeeld: 'In de 21ste eeuw hoort een internetsite voor een beroepspoliticus gewoon tot het standaardpakket. Van ons wordt verwacht publiek bezit te zijn. Toegankelijk en wonend in een huis met veel glas. Ik hoop dat u middels deze internetsite een helder beeld krijgt van de persoon Rendert Algra.'⁴ Zet Algra hier het kennismaken met zijn persoon voorop, anderen benadrukken juist in de eerste plaats het werk. Zo schrijft Gerda Verburg (CDA): 'Welkom op mijn website. U kunt hier terecht voor algemene informatie over mijn activiteiten als Tweede Kamerlid in en buiten de Tweede Kamer.'⁵ Maar duidelijk is dat alle Kamerleden een website bijhouden voor beide doeleinden: informeren over het werk en de persoon. Op welk aspect de nadruk valt, varieert. Slechts een enkel Kamerlid geeft een ander motief op. Gerdi Verbeet (PvdA) schreef in oktober 2005 dat haar site mede was bedoeld als correctie op de mediaberichtgeving. Zij wilde feiten in de publiciteit brengen aangezien de pers daarin niet geïnteresseerd was. De pers had vooral belangstelling voor 'ruzie, rellen en roddels', aldus Verbeet. In 2006 was deze tekst echter verdwenen en vervangen door het gebruikelijker (en minder strijdbare): 'Welkom op mijn website. Op deze site vindt u informatie over mijn agenda, mijn cv, maar ook vindt u informatie over mijn bijdragen aan debatten in de Tweede Kamer, interviews en columns.'⁶

Websitepartijcultuur

Het is een boeiende bezigheid om langs de websites van onze volksvertegenwoordigers te surfen. Opvallend is het grote verschil in stijl en presentatie, niet alleen tussen parlementariërs onderling, maar ook tussen de verschillende partijen. Het is duidelijk dat zich in korte tijd al een zekere websitepartijcultuur heeft ontwikkeld. Het CDA is het gezelligst, het meest divers, het persoonlijkst ook. Het is een partij die sterk regionaal is geworteld.⁷ Vooral Brabant, Friesland en Limburg hebben sterke pleitbezorgers. De eerdergenoemde Algra schrijft zijn weblog zelfs in het Fries, als ware hij nog werkzaam onder het districtenstelsel. De Partij van de Arbeid is het zakelijkst. Vertelt bijvoorbeeld vrijwel elke CDA'er wat zijn of haar⁸ hobby's zijn, bij een PvdA'er treft men dergelijke ontboezemingen niet gauw aan. Ook het noemen van gezinsleden op de site behoort bij de PvdA niet tot het standaardrepertoire. PvdA'ers werken dingen graag puntsgewijs af; kort en zakelijk.

De VVD houdt het midden tussen het CDA en de PvdA. Een VVD'er zal niet gauw zijn levensloop puntsgewijs opdienen zoals bij de PvdA, eerder doet hij dat in verhalende vorm, maar hij zal ook weer niet zoveel over zijn privéleven vertellen als bij het CDA te doen gebruikelijk is. We mogen de hobby's van VVD'ers wel weten, alleen heten ze niet zo. Het zijn liefhebberijen of dingen die men in de vrije tijd doet. Een opvallende overeenkomst tussen PvdA en VVD is, dat bij beide fracties nogal wat leden hebben gekozen voor een partijstramien, dat wil zeggen dat ze een website hebben met een bepaalde vastliggende indeling, met partijlogo en partijkleuren. Maar tegelijkertijd wordt dan weer het grote verschil tussen die stramiënen zichtbaar. Bij de PvdA-sites staat de partij centraal, met veel rode rozen; bij de VVD staat de Tweede Kamer centraal: de blauwe stoelen vormen een vage achtergrond. De sites van de PvdA zijn ook een stuk drukker: bontgekleurd en met veel aanklikbare hoofdstukken.

De compleetste website is die van Jan Marijnissen, de fractievoorzitter van de SP. Deze site wordt voortdurend geactualiseerd, doorgaans meerdere malen per dag. Allerhande nieuwsfeiten en andere wetenswaardigheden geeft Marijnissen een plek op zijn weblog, waarop hij dan commentaar geeft.⁹ Opvallend genoeg heeft geen van de andere SP-fractieleden een eigen site;

HOME VVD wie ben ik

VVD
agenda
pers
Op 10?
weblog
contact

Ik ben Jelleke Veenendaal, kandidaat voor de Tweede Kamer verkiezingen op 22 november 2006.

Ik sta voor duidelijkheid, een stem die onomwonden de genomen beslissingen uitlegt, maar die ook open staat voor argumenten van leden en kiezers, zonder vooringenomen te zijn. Meer dan ooit kan de VVD een duidelijk profiel, een herkenbaar gezicht krijgen voor leden en andere kiezers. Dat ga ik neerzetten de komende periode.

Ik bedrijf politiek op een verfrissende en duidelijke manier, die de mensen

Jelleke Veenendaal
een duidelijk verhaal

VVD

Weblog van VVD-Tweede Kamerlid Jelleke Veenendaal [Bron: <http://www.jellekeindenhaag.nl/>].

wel hebben zij allen een plekje gekregen op de partij-site.¹⁰ Voor elk SP-Kamerlid is ruimte gemaakt voor een levensloop en een interview. Het interview is ondergebracht onder het kopje 'De mens achter de politicus'. De volgende vragen hebben de SP-fractieleden beantwoord: wat is je favoriete boek, film, sport, muziek? Wat eet je het liefst? Wat vindt het thuisfront van je baan en hoe ontspan je je na een zware dag in de Kamer? De bladzijde waarop het interview te lezen is, bestaat overigens voor zeker de helft uit partijinformatie.

De fracties van D66 en ChristenUnie zijn relatief het meest webgeoriënteerd: alle leden, respectievelijk zes en drie, onderhouden een website. Van de LPF-fractie is ruim de helft actief. Niemand uit de SGP-fractie heeft een eigen website en voor zowel SP als GroenLinks geldt dat slechts één fractielid een website bijhoudt.¹¹ Ten slotte: de drie grote partijen, CDA, PvdA en VVD, zijn alle behoorlijk actief, maar de VVD gaat duidelijk aan kop. De percentages bedragen respectievelijk 73, 74 en 93.¹²

Het dichten van de kloof

Nederland heeft, zoals bekend, een representatieve democratie. De burgers kiezen, rechtstreeks, de leden van de Tweede Kamer, die hen voor een afgebakende periode, vier jaar, zullen vertegenwoordigen. Opvallend echter is dat nogal wat websites juist de sfeer ademen van een directe democratie. Kamerleden willen een voortdurend contact met de burgers. Zij vragen aan de websitebezoekers om door middel van e-mails te reageren op hun site, alsook om hun problemen aan hen voor te leggen, die zij dan *samen* – het Kamerlid en de burger –

gaan oplossen. Bovendien wordt de websitelezer erop gewezen hoe hij ook anderszins met het Kamerlid in contact kan komen: door te telefoneren (zelfs 06-nummers worden verstrekt), door huiskamerbijeenkomsten te bezoeken (en u maakt de agenda!) of door gebruik te maken van spreekuren (zowel 'live' als digitaal).

Enkele voorbeelden. Henk Jan Ormel (CDA) schrijft dat de website voor hem een middel is 'om van u te horen of u zich in mijn werk herkent'. Partijgenoot Nihat Eski noemt de mogelijkheid tot e-mailen en voegt eraan toe: 'Ook kunt u mij altijd bellen.' Sybrand van Haersma Buma, eveneens lid van de CDA-fractie, laat weten: 'Ik kom graag persoonlijk met u in contact.' En Anja Timmer (PvdA) schrijft, in haar op de website geplaatste sollicitatiebrief voor het Kamerlidmaatschap, dat de belangrijkste opgave voor haar partij lijkt: 'Terug naar de burger en contacten met onze leden en kiezers herstellen.' Volgens de vvd'er Charlie Aptroot kan een volksvertegenwoordiger zijn werk alleen goed doen 'als hij steeds in contact staat met de mensen waarvoor hij werkt'. Hij noemt de website 'daarbij een handig hulpmiddel' en laat daar onmiddellijk op volgen: '(...) ik nodig u dan ook van harte uit om ideeën, suggesties, vragen of kritiek hier achter te laten. Uw reactie per post is ook zeer welkom.' Ook Jan Marijnissen nodigt de lezers van zijn website nadrukkelijk uit om te reageren: 'Kom je in je eigen omgeving onrechtvaardige zaken tegen? Ben je daar zelf al mee bezig? Kunnen we die zaken misschien samen aanpakken? Stuur je mail naar (...) en je krijgt binnen een week reactie.' Geert Wilders ten slotte heeft een aanklikbaar hoofdstuk met de uitnodigende titel 'Mail aan Geert'.¹³

Veel Kamerleden zijn, kortom, druk bezig de kloof tussen politiek en burger te dichten. Het nieuwe medium van de website is daarvoor natuurlijk ook bij uitstek geschikt. Er is immers niets meer wat een direct contact in de weg kan staan – 24 uur per dag! Dat er echter ook schaduwkanten zitten aan de eenvoudige toegankelijkheid van het nieuwe medium, laat zich raden. Zo klaagde het Kamerlid Joanneke Kruijssen (PvdA) op haar weblog dat zij een hele lange dag bezig was met het beantwoorden van e-mails en dat om twaalf uur 's avonds het einde nog niet in zicht was.¹⁴ Sommige Kamerleden waarschuwen de mailers daarom dat het wel even kan duren alvorens zij een antwoord kunnen verwachten. Anderen gaan nog een stap verder en erkennen ruiterlijk dat ze geen reactie kunnen beloven. Kees Vendrik (GroenLinks) schrijft bijvoorbeeld op de site van zijn partij: 'Dagelijks krijg ik tientallen, zo niet honderden mailtjes met vragen en opmerkingen. Ik ben blij met alle goede suggesties en vragen. Ik probeer (sic) ze zoveel mogelijk te lezen, maar kan ze niet allemaal beantwoorden.' Toch zegt Vendrik tegen de internetbezoekers: 'Laat u dat echter niet weerhouden om te mailen!'¹⁵

We hebben ook zelf een klein onderzoekje uitgevoerd. Vanaf een privé-e-mailadres (hotmail.com) stuurden wij mailtjes waarin wij vragen stelden aan twintig Kamerleden. De ene helft van de vragen had betrekking op het milieubeleid, de andere op de woningmarkt. De e-mails werden aan Kamerleden van alle fracties gestuurd, uitgezonderd de afgesplitste eenmansfracties. In totaal kwamen er negen reacties; elf mails bleven dus onbeantwoord.¹⁶

Slechts bij hoge uitzondering kan men uit de website opmaken dat het Kamerlid niet zit te wachten op al die meningen van al die burgers.¹⁷ De vvd'er Willibrord van Beek schrijft bijvoorbeeld dat hij zeker kennisneemt van individuele meningen, maar dat hij toch meer wenst af te gaan op het geluid van belangengroeperingen, omdat die 'een grote achterban' vertegenwoordigen.¹⁸ En zijn partijgenoot Arno Visser schrijft het volgende op zijn site: 'Ik vind het belangrijk dat de politiek zich laat leiden door het algemeen belang, de lange termijn en vertrouwen in mensen.' Hiermee in overeenstemming vraagt Visser nergens op zijn site om

reacties van zijn lezers. Slechts een klein icoontje van een envelop verraadde de mogelijkheid hem een e-mail te sturen. In plaats van reacties vraagt Visser om vertrouwen. Hij sluit het hoofdstuk 'Wat beweegt hem?' als volgt af: 'Ik heb vertrouwen in mensen. Ik hoop dat u vertrouwen heeft in mij.'¹⁹

Het weblog

Het interessantste deel van een website is ongetwijfeld het weblog. De andere rubrieken op de site zijn weliswaar in staat een heel aardig beeld te geven van het werk en de persoon van het betreffende Kamerlid, maar het dagboek plaatst alles in zijn persoonlijke context; het brengt, zo men wil, een bezield verband aan. Hier vertelt het Kamerlid, fris van de lever, met welke zaken hij zich heeft beziggehouden, hoeveel tijd hem dat kostte en, vooral, hoe hij een en ander heeft ervaren. Uiteraard zijn niet alle blogs in dit opzicht even boeiend. Niet iedereen heeft een even vaardige pen en niet iedereen kan of wil enigszins uitvoerig reflecteren op zijn bezigheden en op de daaraan ten grondslag liggende overwegingen. Sommigen beperken zich tot een vrij droge opsomming van werkzaamheden en vertellen nooit iets persoonlijks. De beste dagboekschrijvers zijn uiteraard diegenen die niet alleen hun dagelijkse bezigheden en belevenissen beschrijven, maar daarover ook beschouwingen geven, af en toe aangevuld met een persoonlijke noot. Maat houden bij dat laatste blijkt trouwens nogal eens lastig. Het wordt al gauw te veel; Kamerleden die verhalen dat zij in het weekend bezig zijn geweest met het uitmesten van klerkasten, dan wel het hele weekend hebben doorgebracht met dansen en drinken, roepen toch de vraag op: en waarom zou ik dit moeten weten? Journalisten die snerend schrijven over het verschijnsel van de politieke weblog, halen dan ook stevast dit soort dingen naar voren.

De waan van de dag, de media en de werkdruk

De meeste Kamerleden volgen in hun weblog hun eigen agenda: hoe hebben zij de dag doorgebracht? Indien zij bespiegelingen ten beste geven over actuele zaken, die de lezer al kent uit de media, dan is het doorgaans omdat ze er zelf mee te maken kregen. De bloggers die hun blog in de eerste plaats gebruiken om commentaar te leveren op het nieuws van de dag, zijn in de minderheid. Een enkel Kamerlid schrijft zelfs met zoveel woorden dat hij of zij zich verre wenst te houden van de actualiteit van dat moment. Niet alleen omdat de lezer over die zaken doorgaans al voldoende is geïnformeerd, maar ook omdat zij nadrukkelijk niet willen meegaan in de actualiteit c.q. de waan van de dag. Het vervelende is namelijk dat niet zij, de politici, bepalen wat het nieuws van de dag is, maar de media. Dat heeft tot gevolg dat tal van zaken – dikwijls veel belangrijker zaken volgens de Kamerleden – totaal geen aandacht krijgen. Dan is het toch de moeite van het proberen waard om via het weblog (of de website) die zaken alsnog onder de aandacht te krijgen.

De weblogs geven (indirect) interessante informatie over die afhankelijkheid van de media. Aan de ene kant wordt de ergernis breed uitgemeten. De media tonen geen belangstelling voor hun arbeid als die 'saaie' onderwerpen betreft, hoe belangrijk ze ook mogen zijn.²⁰ Zelfs tijdens een reis van fractievoorzitters naar India blijken de meegereide journalisten niet of nauwelijks in het land geïnteresseerd zijn, maar vooral in de 'onderlinge verhoudingen',²¹ en als een Kamerlid een genuanceerd antwoord geeft op een vraag van een journalist, dan komt het niet in de krant!²² Anderen schrijven dat het goed zou zijn als de politici hun oren

wat minder zouden laten hangen naar de door de media aangedragen onderwerpen. Aan de andere kant lees je over de verwoede pogingen om media-aandacht te verwerven en over de vreugde als het is gelukt. ‘Eske op voorpagina van de *NRC*,’ juichte Eske van Egerschot (VVD) op 10 augustus 2006 op haar website. Het bleek te gaan om een artikel – ‘Alle VVD’ers willen bij Rutte blijven’ – waarin haar naam voorkwam te midden van vele andere.²³ CDA’er Jan de Vries zei een radiodebat af vanwege een andere afspraak en kreeg daar vervolgens toch ‘een beetje spijt’ van.²⁴

De weblogschrijvers volgen de waan van hun eigen dag. Dat kan ook nauwelijks anders, omdat het karakter van een dagboek dat nu eenmaal met zich meebrengt. Niet elke dag gebeurt er iets wat jaren later nog het vermelden waard is. Neem bijvoorbeeld de zojuist genoemde Jan de Vries; de batterij van zijn mobiele telefoon is onverwacht leeg. Dat is een fikse tegenvaller. In zijn eigen woorden: ‘Balens dus.’ Want nu dreigt hij geheel afgesloten te zijn van ‘de Haagse wereld en actualiteit’ – een onverdraaglijke gedachte! Maar gelukkig heeft hij zijn BlackBerry nog. Hij is gered.²⁵ Is dit relevante informatie van de volksvertegenwoordiger? Niet echt, zou men denken. En toch geeft het heel aardig weer hoezeer dit Kamerlid opgaat in zijn vak en welke bijzondere taakopvatting hij heeft, namelijk die van een permanente bereikbaarheid. Het zegt wellicht ook iets over de werkdruk.

Dat die werkdruk hoog is, blijkt uit vrijwel alle dagboeken. Het werk is intensief, zowel de vergaderingen als de werkbezoeken, en de dagen zijn lang. ‘Weer een drukke dag,’ schrijft Klaas de Vries (PvdA) in zijn weblog op 11 april 2006; ‘Dinsdag weer een lange vergaderdag,’ noteert zijn partijgenote Joanneke Kruijssen op 19 mei van hetzelfde jaar, en CDA’er Jan de Vries laat ons weten dat 13 juni 2006 voor hem ‘een lange dag rennen en vliegen en tussendoor vooral vergaderen’ was.²⁶ Kamervoorzitter Frans Weisglas (VVD) schrijft over ‘werkweken van 70 uur per week en vele avonden en weekenden op pad’.²⁷ De Kamerleden geven te kennen het bijzonder vervelend te vinden dat ze ondanks die lange werkweken toch nog voortdurend tijd tekortkomen om hun werk, naar eigen maatstaven, goed te doen. Ze zouden meer tijd willen hebben om het land in te gaan, ze zouden hun post en e-mail op tijd willen beantwoorden, ze zouden vaker in hun weblog willen schrijven en ze zouden ook gewoon wat meer tijd willen hebben om goed na te denken over de belangrijke zaken waarmee ze zich bezighouden. Het reces wordt dan ook met open armen begroet. Tijd om bij te komen en, vooral, tijd om achterstallig werk te verrichten en om het land in te gaan. Jan de Vries verzucht op 28 april 2006 op zijn weblog: ‘Vandaag is het meireces begonnen. Even geen politieke hectiek.’²⁸

Weblogschrijvers over de Haagse politiek

Bijzonder interessant zijn, uiteraard, de passages in de weblogs die handelen over het politieke bedrijf als zodanig. Veel Kamerleden zetten zich af tegen de wereld waarin ze zelf werkzaam zijn, tegen ‘Den Haag’. Het bijvoeglijk naamwoord ‘Haags’ wordt zelden in een positieve betekenis gebruikt. Anton van Schijndel (VVD) spreekt over ‘de Haagse cultuur van conformisme en gepolder’, waardoor Kamerleden zich vooral niet moeten laten meeslepen.²⁹ Jos Hessels (CDA) zet uiteen waarom het reces zo’n interessante en leuke tijd is voor een Kamerlid: ‘Geen Haagse bureaucratie, maar écht politiek bedrijven, dicht bij de mensen. Daar zou méér tijd voor moeten zijn.’³⁰ Het bijwonen van een zijns inziens nutteloos debat doet Jan Jacob van Dijk (CDA) verzuchten: ‘Haagser kan haast niet.’³¹ En Wouter Bos, fractievoorzitter van de PvdA, meent naar aanleiding van een gesprek met leraren en bestuurders van vmbo-scholen ‘dat de spannendste innovaties zich daar lijken af te spelen waar mensen met Haagse regels

durven te breken.³² Niet zo verwonderlijk dus dat nogal wat Kamerleden ervan overtuigd zijn dat zij een deel van hun werktijd *buiten* Den Haag moeten doorbrengen. Gerdi Verbeet bijvoorbeeld streeft zelfs naar een fiftyfiftyverhouding.³³

'Haags' lijkt zo vooral te staan voor regelzucht en stroperigheid en niet kunnen opschieten. Ook over het te veel met details bezig zijn³⁴ en over de traagheid van het politieke proces³⁵ werden klachten aangetroffen. Veel minder expliciet bekritisieren de bloggers de tegenhanger hiervan, het meedoen van de Tweede Kamer aan hypes en het snel op allerlei zaken moeten inspelen. Slechts in één weblog,³⁶ dat van Jan de Vries (CDA), troffen wij hiervan voorbeelden aan. In april 2006 prees hij 'de uitgebalanceerde en gedegen adviezen' van de Onderwijsraad omdat deze 'een tegenwicht geven aan de waan van de dag in het onderwijsdebat'. Begin juni meende hij dat 'een groot aantal collega's' wel erg snel riep, naar aanleiding van berichten over te hoge cijfers voor het centraal eindexamen, dat er een tweede corrector van buiten de school moest komen. Een deugdelijke analyse lag er aan die roep immers niet ten grondslag. En in dezelfde maand durfde hij te schrijven dat de kwaliteit van wetgeving er in de Tweede Kamer niet beter op was geworden als gevolg van 'de toenemende vluchtigheid van ons werk'.³⁷

Interessant zijn ook de – spaarzame – opmerkingen over de fractiediscipline. Rendert Algra (CDA) noemt het feit dat hij geacht wordt zich automatisch aan te sluiten bij de mening van zijn fractiegenoten, 'erg wennen'. In de lokale politiek van Heerenveen bestond een dergelijk automatisme niet. Weliswaar waren de taken binnen de CDA-fractie ook daar verdeeld, 'maar in de praktijk vorm(de) je over de meeste onderwerpen wel je eigen mening'.³⁸ Arie Slob (ChristenUnie) geeft lucht aan zijn frustratie over de zinloosheid van bepaalde debatten omdat de uitkomst ervan toch al van tevoren vastligt, bijvoorbeeld als het gaat om onderwerpen die in het regeerakkoord zijn vastgelegd. De leden van de regeringsfracties worden dan immers geacht allemaal voor te stemmen. Slob geeft er in zijn weblog van begin juli 2006 twee voorbeelden van. Beide betreffen debatten met de minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, Alexander Pechtold. Ten eerste het voorstel om de voorkeursdrempel bij verkiezingen voor de Tweede Kamer verder te verlagen ('Een onzalig plan (...). Pechtold vindt het allemaal prachtig') en ten tweede het voorstel om de gekozen burgemeester als benoemingsgrond in de Grondwet op te nemen. Slob over laatstgenoemd Kamerdebat: 'De uitkomst van dit debat ligt ook al vast. Debatteren heeft dus weinig zin. Zo doen "we" (lees: CDA, VVD en D66) dat in dit land'.³⁹

Sommige bloggers zijn niet mals in hun kritiek op collega-politici. Zojuist genoemde Slob bijvoorbeeld schreef over Rita Verdonk, de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie: 'Een dergelijk iemand op deze ministerspost is onverantwoord'.⁴⁰ En van Medy van der Laan, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, vreesde hij dat de geschiedenis haar 'niet echt als een groot licht' zal beschouwen.⁴¹ Frans Timmermans (PvdA) zat op 21 maart 2006 thuis met griep naar het vragenuurtje te kijken. Hij zag dat Henk Kamp, de minister van Defensie, vragen kreeg over de acties van de Nederlandse Special Forces in het zuiden van Afghanistan. Timmermans noteerde in zijn blog dat hij Kamp over het algemeen een goed minister vindt, 'maar vandaag was hij uitgesproken hypocriet'. En het commentaar op de bijdrage van collega-parlementariër Bert Bakker (D66) luidde: 'Hoe diep kan je zinken?', en die vraag zelf beantwoordend: 'Misschien nog een metertje dieper. Dat deed ten minste CDA'er Ormel'.⁴² Weinig subtiel was ook Geert Wilders toen hij op 5 mei 2006 naar aanleiding van de nieuwe AOW-plannen van de PvdA-fractievoorzitter in zijn dagboek schreef: 'Wouter Bos lijkt knettergek geworden'.⁴³

Veelzeggend is de uiteenzetting van Joanneke Kruijzen (PvdA) wanneer zij haar digitale lezers vertelt waarom zij het na vier jaar Kamerlidmaatschap voor gezien houdt in Den Haag. Het meedoen aan het politieke spel was haar flink tegengevallen:

Eén van de lessen die ik in Den Haag heb geleerd is dat het in de politiek niet altijd om de inhoud draait. De eerste reactie op een plan dat ik had geschreven over natuur en landschap was dat ik mij meer moest afzetten ten opzichte van andere partijen. Dat was een leerzame opmerking want zo werkt de Haagse politiek nu eenmaal. Ik had een plan gemaakt voor hoe ik dacht dat er aan natuur in Nederland gewerkt zou moeten worden maar wat ik 'vergat' was dat dit plan zich niet zozeer moet richten op wat goed is voor de natuur in Nederland maar zich vooral moet onderscheiden van wat andere partijen vinden.

Mijn karakter, mijn manier van werken redeneert en werkt vanuit het beginsel om mensen en ideeën samen te brengen. Meerwaarde ontwikkelen op basis van wat de verschillende betrokken partijen gemeenschappelijk hebben, welke waarden en ideeën ze delen. Mensen vanuit verschillende achtergronden met verschillende belangen en ideeën juist bij elkaar brengen en aan elkaar binden.

Politiek redeneert vaak andersom. Daar moet je polariseren, verschillen opzoeken en juist vergroten, je afzetten tegen de ander. Vervolgens moet je een spagaat maken. Want om je ideeën uitgevoerd te krijgen is een Kamermeerderheid nodig en zul je toch moeten samenwerken met die andere partijen. Dat laatste ging mij dus ook beter af.

Ik wilde mijzelf kunnen blijven, ook als Kamerlid. Het cruciale verschil tussen mijn karakter en dat wat elementair is in politiek – samenbrengen versus polariseren – brengt mij dan ook tot het besluit niet opnieuw herkiesbaar te zijn als Tweede-Kamerlid.⁴⁴

Alle opmerkingen in de weblogs over de vervelende en zware kanten van het politieke vak laten overigens onverlet dat de meeste Kamerleden – anders dan Kruijzen – zeggen dat zij het een prachtig vak vinden. Eervol, dynamisch, meeslepend, nooit saai, uitdagend, een spel waarmee, mits goed gespeeld, veel te bereiken valt – om maar enkele typering te noemen die wij tegenkwamen. Twee citaten tot besluit, beide afkomstig van PvdA-Kamerleden. Mariëtte Hamer is de politiek niet alleen ingegaan om aan idealen te werken maar ook omdat zij de politiek fascinerend vindt: 'Ik hou van onderhandelen, knokken, resultaten boeken, met mensen bezig zijn.'⁴⁵ En Klaas de Vries op zijn weblog van 3 juli 2006, terugkijkend op de afgelopen jaren: 'Het was prachtig de afgelopen jaren weer volksvertegenwoordiger te mogen zijn. Het blijft de meest eervolle functie in ons land.'⁴⁶

Waarom een weblog?

Waarom nemen zoveel Kamerleden de moeite, met hun toch al overvolle agenda's, een weblog bij te houden? Het antwoord lijkt voor de hand te liggen. Het weblog is in de eerste plaats bedoeld voor de burgers. Een blogger wil als volksvertegenwoordiger aan 'het volk' laten zien a) wat hij nou precies doet op een werkdag, hoe hij invulling geeft aan de functie en dat er méér aan de hand is dan de media het volk willen doen geloven (informereren); b) dat hij eigenlijk ook maar een gewoon mens is (ervaringen en anekdotes vertellen); en c) dat hij openstaat voor reacties (communiceren). Kortom, een dagboek op het internet is er vooral om de alom ervaren kloof tussen burger en politiek kleiner te maken. En in de tweede plaats lijkt het weblog bedoeld voor de media. Kamerleden kunnen op hun blog, al dan niet

verhuld, nieuwtjes vertellen en verklappen die door de journalistiek – hopelijk – gretig worden opgepikt.

Maar wat zeggen de weblogschrijvers er eigenlijk zelf van? Eind augustus 2006 stuurden wij aan alle bloggers alsmede aan al degenen die een weblogachtige nieuwsbrief bijhouden – in totaal 34 personen – e-mails met het verzoek een antwoord op die vraag te formuleren: ‘Om welke reden of redenen houdt u een weblog (nieuwsbrief) bij?’ De respons leek aanvankelijk hoog te worden. Dertien bloggers reageerden binnen twee dagen. Maar vervolgens droogde de stroom van antwoorden snel op. Vijf Kamerleden namen in de weken daarna nog de moeite te reageren. In totaal reageerden dus 18 van de 34 aangeschreven Kamerleden (circa 53 procent). Veertien Kamerleden antwoordden zelf, vier reacties werden geschreven door de persoonlijk medewerker.

De uitkomst van het onderzoekje bevestigde onze indrukken. Het informeren van het eigen netwerk, de achterban ofwel ‘alle bezoekers van de site’, over het denken en/of doen van het betreffende Kamerlid, kwam in de antwoorden twaalf keer voor; het laten zien van de mens achter de politicus dan wel het tonen dat het Kamerlid ook maar een gewoon mens is, drie keer en het communiceren werd zeven keer genoemd. Overigens zei niemand met zoveel woorden dat hij als doel had het kleiner maken van de kloof.⁴⁷ Journalisten als doelgroep kwamen in de antwoorden twee keer voor. Daarnaast noemden de Kamerleden ook nog persoonlijke redenen om een dagboek bij te houden: het is leuk, het dwingt mij tot enige reflectie, het is een uitlaatklep voor mijn emoties, het is bedoeld om kritiek voor te zijn van mensen die zeggen: ‘Ik hoor nooit iets van wat je doet’, het houdt mijn website actueel, het biedt mij de mogelijkheid op persoonlijke wijze informatie te verstrekken, het geeft mij bekendheid.

Tot besluit

Zijn parlementaire weblogs symptomatisch voor de huidige Haagse politiek, met zijn geneigdheid tot vluchtigheid, hypes en meegaan met de waan van de dag? In zekere zin wel, maar tegelijkertijd bieden ze er, opmerkelijk genoeg, ook weer een tegenwicht aan.

Weblogs zijn om een drietal redenen te beschouwen als een onderdeel van een hyperige politiek die sterk gericht is op de waan van de dag. In de eerste plaats alleen al omdat politici hun dagboeknotities onmiddellijk in de publiciteit brengen. Enige reflectie op het geschrevene wordt aldus praktisch onmogelijk. In de tweede plaats is het medium zelf uiterst vluchtig. Wat de ene dag nog op de website staat, kan de volgende dag verdwenen zijn. Verlaat een politicus Den Haag, dan verdwijnen met hem ook zijn website en zijn weblog. En in de derde plaats lijken de bloggers zich te richten naar de grillen van het electoraat doordat zij voor hun lezers permanent bereikbaar zijn. Burgers kunnen door middel van e-mails hun wensen bij het Kamerlid neerleggen, alsmede hun reacties op het geschrevene op het weblog. Die laatste worden dan ook nog vaak op de site zelf geplaatst, waardoor lezers als het ware interactief meeschrijven aan het weblog. Overigens slagen de Kamerleden er met al hun digitale middelen toch niet in om de suggestie van ‘directe democratie’ waar te maken. Het lijkt natuurlijk prachtig dat iedereen rechtstreeks met zijn volksvertegenwoordiger(s) kan communiceren, maar het gevaar van overkill is levensgroot aanwezig. Nu al wordt meer dan de helft van de e-mails niet beantwoord.

Maar aan de andere kant gaan weblogs juist dwars tegen de trend in van meehollen met het laatste nieuws. Opvallend is dat webloggers die zich beklagen over Haagse toestanden

eerder doelen op de stropenigheid, de regelzucht en de traagheid van het politieke proces dan op de hypes en de vluchtigheid van het politieke bedrijf. Bovendien schrijven ze graag over zaken die helemaal niet in de krant of op tv terechtkomen. Ze roeren onderwerpen aan waarvan de gemiddelde lezer geen weet heeft. Bovendien laten ze zien waaruit het beroep van Kamerlid nu werkelijk bestaat: het haast eindeloze vergaderen in de vele gremia, het lezen van stapels stukken en post, het afleggen van werkbezoeken overal in het land, het overleggen en 'afstemmen' met collega's en het – heel af en toe – binnenhalen van een (klein) politiek succes. Klaas de Vries heeft gelijk wanneer hij opmerkt: 'Veel mensen hebben geen idee wat een kamerlid zoal doet en denkt, wat hem interesseert en beweegt. Een blog is een manier om mensen een inkijk te geven in het dagelijkse politieke leven van een kamerlid.'⁴⁸ Door het geregeld lezen van de weblogs zal de kennis van het parlementaire bedrijf zeker toenemen en daardoor trouwens naar alle waarschijnlijkheid ook de waardering van en het begrip voor politici.

Kortom, de waarde van de weblogs stijgt uit boven de waan van de dag. Het is daarom voor de parlementaire geschiedschrijving van de toekomst te hopen dat elke blogger ten minste één ouderwetse papieren kopie maakt van zijn dagboek en die aan het Nationaal Archief in bewaring geeft.

Noten

- 1 Website De Vries: <www.klaasdevries.nl>. De Vries zal na de verkiezingen van 22 november niet terugkeren in de Tweede Kamer; hij heeft zich niet verkiesbaar gesteld.
- 2 Peildatum mei 2006: 30 Kamerleden hebben een weblog, 105 een website. In oktober 2005 lagen de verhoudingen nog als volgt: 27 een weblog en 96 een website. De Eerste Kamer wordt in dit artikel buiten beschouwing gelaten.
- 3 Alle websites zijn bekeken, in alle weblogs is 'gebladerd' en gelezen. Het was onmogelijk alle dagboeken integraal te lezen. Het onderzoek vond plaats in oktober 2005, mei 2006 en augustus 2006. Graag dank ik Michel Ketelaars hartelijk voor de assistentie die hij bij het onderzoek verleende in de periode waarin hij stagiair was bij het CPG.
- 4 <www.rendertalgra.nl> (gelezen 5 okt. 2005 en 22 aug. 2006).
- 5 <www.gerdaverburg.nl> (gelezen 10 okt. 2005 en 22 aug. 2006).
- 6 <www.gerdiverbeet.nl> (gelezen 19 okt. 2005 en 22 aug. 2006). Zie ook het interview met Boris Dittrich verderop in dit jaarboek.
- 7 Sharon Dijkema (PvdA) had op haar website <www.sharondijksma.nl> een krantenartikel opgenomen (*Tubantia*, 5 nov. 2002) waarin zij schrijft jaloers te zijn op de manier waarop het CDA zich presenteert als partij van de regio. Website bekeken op 12 okt. 2005. Artikel niet meer terug te vinden op 31 aug. 2006.
- 8 Voor de leesbaarheid is ervoor gekozen in het vervolg slechts de mannelijke vorm te gebruiken.
- 9 <www.janmarijnissen.nl>.
- 10 Het SP-fractielid Fenna Vergeer heeft geen eigen website, maar wel een weblog, gekoppeld aan de site van de SP: <www.fennavergeer.sp.nl>.
- 11 Wel kent de SP een Kamerlid dat als blogger actief is: de al genoemde Vergeer (vorige noot); GroenLinks heeft in het recente verleden drie fractieleden gehad die een weblog bijhielden: fractievoorzitter Femke Halsema, Kees Vendrik en Marijke Vos.
- 12 Peildata: 10 april en 9 mei 2006.

- 13 <www.henkjanormel.nl> (gelezen 21 aug. 2006); <www.nihateski.com> (gelezen 21 aug. 2006); <www.sybrandbuma.nl> (gelezen 19 okt. 2005), niet terug te vinden in aug. 2006; <www.anjatimmer.pvda.nl> (gelezen 31 aug. 2006); <www.charlicaproot.nl> (gelezen 31 aug. 2006); <www.janmarijnissen.nl> (gelezen 31 aug. 2006); <www.geertwilders.nl> (gelezen 31 aug. 2005).
- 14 <www.joannekekruisen.pvda.nl> Weekjournaal 15-21 mei 2006.
- 15 <www.groenlinks.nl/2ekamer/kamerleden/Politicus.2004-03-30.0027/contactkeesvendrik> (gelezen 30 aug. 2006).
- 16 Van de negen reacties waren er zes door medewerkers, drie door Kamerleden zelf beantwoord. De persoonlijke antwoorden waren afkomstig van VVD-Kamerleden (twee keer) en een CDA-Kamerlid.
- 17 Opmerkelijk is de website van Joao Varela (LPF). Op 24 oktober 2005 stond er nog de uitnodigende tekst: 'Ik sta open voor uw mening en hoop met u samen problemen (...) op te lossen.' Op 31 augustus 2006 daarentegen was niet alleen die tekst verdwenen, maar ook de mogelijkheid om te reageren.
- 18 <www.willibrordvanbeek.nl> (gelezen 20 okt. 2005 en 31 aug. 2006).
- 19 <www.arno-visser.nl> (gelezen 24 okt. 2005 en 31 aug. 2006).
- 20 Jan Mastwijk (CDA) schreef op 18 januari 2006 in zijn dagboek n.a.v. een algemeen overleg met minister Zalm over de invoering van het baten- en lastenstelsel bij de rijksoverheid: 'Geen onderwerp waar je de landelijke pers mee haalt, maar wel belangrijk voor het verbeteren van de kwaliteit van de begrotingshoofdstukken.' <www.janmastwijk.nl>.
- 21 <www.wouterbos.nl> (Bosbode 76, 1 april 2006).
- 22 <www.janmdevries.nl> (Weblog, 13 april 2004).
- 23 <www.eskevanegerschot.nl> (Mijn nieuws, 10 aug. 2006).
- 24 <www.janmdevries.nl> (Weblog, 9 mei 2006).
- 25 <www.janmdevries.nl> (Weblog, 24 april 2006).
- 26 <www.klaasdevries.nl>, <www.joannekekruisen.pvda.nl>, <www.janmdevries.nl>.
- 27 <www.fransweisglas.nl> (Weekboek, 14-20 aug. 2006).
- 28 <www.janmdevries.nl>.
- 29 <www.archief.antonvanschijndel.nl> (1 sept. 2006); op 24 okt. 2005 stond deze uitspraak nog op zijn actuele site: <www.antonvanschijndel.nl>.
- 30 <www.jos-hessels.nl> (Weblog, 9 aug. 2005). Gelezen 6 okt. 2005 en 19 juni 2006. Op 1 sept. 2006 was het weblog van vóór 18 nov. 2005 echter verdwenen.
- 31 <www.janjabobvandijk.nl> (Kamerpraat, 2 okt. 2005). Gelezen 19 okt. 2005 en 1 sept. 2006.
- 32 <www.wouterbos.nl> (Bosbode 66, 1 nov. 2005).
- 33 <www.gerdiverbeet.nl> (Nieuws per onderwerp, 24 jan. 2004). Website geraadpleegd op 1 sept. 2006. Zie bijv. ook de website van Ed van der Sande <www.stemoped.nl> onder de rubriek 'Waar sta ik voor?' Daarin zet hij uiteen waarom volgens hem een Kamerlid minder tijd in Den Haag moet doorbrengen.
- 34 Ed van der Sande schreef op zijn website <www.stemoped.nl> onder de rubriek 'Waar sta ik voor?' dat in de Kamer te vaak over details wordt gesproken, 'niet over de hoofdlijnen maar over allerlei aspecten waarvan ik het belang in de kroeg aan niemand uitgelegd krijg'.
- 35 <www.jellekeveenendaal.nl> in de rubriek 'Wie ben ik?' Gelezen 1 sept. 2006.
- 36 In alle weblogs heb ik uitvoerig 'gebladerd' en gelezen; ik heb de dagboeken echter niet integraal bestudeerd.
- 37 <www.janmdevries.nl> (Weblog, 26 april, 13 juni en 20 juni 2006).
- 38 <www.rendertalgra.nl> (Spegel, 1 okt. 2002).

39 <www.arieslob.nl> (Weblog over week 26, 1 juli 2006).

40 *Ibidem*.

41 *Ibidem*.

42 <www.franstimmermans.nl> (Weblog, 21 maart 2006). Gelezen 21 juni 2006; opmerkelijk genoeg was het weblog op 1 sept. 2006 nauwelijks nog vindbaar op de site. Vermoedelijk is Timmermans gestopt met het bijhouden van een weblog.

43 <www.geertwilders.nl> (Weblog, 5 mei 2006).

44 <www.joannekekruisjen.pvda.nl> ('Niet opnieuw herkiesbaar', 28 juni 2006, geplaatst op homepage).

45 <www.mariettehamer.pvda.nl> website onder het kopje 'Wie ben ik?'

46 <www.klaasdevries.nl>.

47 Wel noemde een Kamerlid de kloof een keer op zijn weblog. Frans Timmermans (PvdA) schreef naar aanleiding van de start van het weblog van minister Kamp: 'In ieder geval krijgt de geïnteresseerde leek aardig inzicht in wat zo'n minister doet en dat is goed voor het weer een beetje dichteren van de kloof.' <www.franstimmermans.nl> (Weblog, 29 mei 2006). Eén Kamerlid zei een weblog onder andere bij te houden om de politiek 'dichter bij de mensen te brengen'.

48 E-mail van Klaas de Vries aan schrijver dezes, 25 aug. 2006.